

PRIVAT EIER. Minimum en halv million kroner vil en privat eier ha for Nasjonal Samlings originale protokoll fra 1934 til 1945. Riksarkivaren mener den tilhører staten og må leveres tilbake.

INTERESSANT. Historiker Hans Fredrik Dahls sier at protokollen er eneste sikre kilde til partiledelsens indre liv. Originalen kan gi vesentlig kunnskap, Dahl har selv vært henvist til en kopi.

Annonsert i Aftenposten i går

NS-protokoll til salgs for minst 500 000 kr.

OLGA STOKKE

I en beskjeden rubrikkannonse på side 50 i Aftenposten i går ble den originale, håndskrevne protokollen for Nasjonal Samling fra 1934 til 1945 lagt frem for salg til høystbydende. På vegne av sin klient lover advokat Gunnar Cramer i Tønsberg kjøperen konfidensiell behandling.

– Eieren har overfor meg antydnet at han ikke er interessert i å selge hvis det ikke kommer inn et bud over en halv million kroner, sier advokat Cramer.

– Ja, den var morsom. De kan jo ha sine forestillinger om hvor mye noen kan være villig til å betale, sier riksarkivar John Herstad.

Offentlig eiendom

Riksarkivaren synes absolutt NS-protokollen fra 1934 til 1945 er interessant, men påpeker at alt NS-materiell ble beslaglagt av den norske stat etter krigen.

– Protokollen er det offentlige eiendom og er kommet på avveie. Jeg kjenner for lite til detaljene til å vurdere denne protokollen opp mot resten av NS-arkivet, sier Herstad.

NS-protokollen inneholder fortløpende møtereferater, blant annet fra opprettelsen/partitinget 28. januar 1934 og fra «førrmøtet på Oslo slott». Det siste referatet er fra 18. februar 1945. Protokollen skal fra krigens slutt

ha vært utilgjengelig og under oppbevaring i USA. Advokat Cramer ønsker hverken å opplyse hvem eieren er eller hvor protokollen befinner seg.

Høy pris

– Så vidt min klient vet, finnes det ingen kopier av protokollen. Den ser ut som en organisasjonsprotokoll fra den tiden. Den bærer preg av å ha vært ført mens møtene pågikk og deltagerne var til stede. Jeg tror ikke vedkommende var med på møtene selv, det har også noe med alder å gjøre. Bakgrunnen for at man går ut på markedet, er at man vil ha en høy pris. Det er jo interessant at det er en original protokoll og at den i all vesentlighet er håndskrevet, sier Cramer.

– Burde den tilhøre den norske stat?

– Hvis den norske stat er interessert, er det kanskje en riktig plassering, sier Cramer.

Riksarkivar John Herstad kjenner ikke til innholdet i protokollen, og er mer opptatt av det enn av at det er en original. Men han sier likevel at det alltid er sider ved en original som en kopi ikke har.

– Vi vil ta kontakt med advokaten. Protokollen har kommet på avveie på et tidspunkt, men det kan ha skjedd i god tro. Mitt utgangspunkt er at protokollen skal leveres tilbake. Jeg kjøper ikke dokumenter, det er et prinsipp, men vi får allikevel se.

– Er denne NS-protokollen verd en halv million kroner?

– Nei, jeg ville ikke i det hele tatt tenkt i de baner, sier Herstad.

– Hvilken verdi kan den ha?

– Vi vurderer aldri ut fra... Vi påskjøner den som har oppbevart den pent i over 50 år.

– Med en konfekteske?

– Ja, eller to kanskje, nei det kan kanskje dreie seg om noen tusen kroner. Men det er vanvittig å snakke om en halv million. Det er interessant at den dukker opp og den bør komme offentlig til gode. Dette er alles eiendom. Vi vil diskutere saken, det finnes alltid en løsning, sier riksarkivar Herstad.

Beslaglagt

Advokat Cramer ønsker ikke å kommentere at riksarkivaren mener protokollen tilhører offentligheten fordi alt NS-materiell ble beslaglagt av den norske stat etter krigen.

– Staten kjøper vel i liten grad slike ting, det har de lite midler til. Men dette har ikke vært tilgjengelig for beslagleggelse. Muligens ble protokollen overtatt før krigens slutt, kanskje befant den seg ikke i Norge da krigen sluttet. Protokollens siste møtereferat var fra 18. februar 1945, men det ble jo holdt møter etter det også, sier Cramer.

Historiker Hans Fredrik Dahl:

- Originalen av stor interesse

Quisling-biografen Hans Fredrik Dahl har vært henvist til en dårlig kopi av NS-protokollene.

GEIR KRISTIAN LUND

– Originalen kan gi oss vesentlig kunnskap om hvem som var med i NS-ledelsen og hvilke saker de behandlet, sier historikeren Hans Fredrik Dahl.

Kopien av protokollen fra møtene i Nasjonal Samling er høyst sannsynlig én av to eksisterende reproduksjoner. Professor Dahls kopi stammer ifølge historikeren fra det som kan være en sikkerhets kopi av det opprinnelige dokumentet. Han ønsker imidlertid ikke å røpe identiteten til innehaveren av sikkerhetskopien.

– Protokollen er den enes-

te sikre kilden til partiledelsens indre liv, sier Hans Fredrik Dahl.

– Derfor er originalen av stor interesse; bare den kan gi oss sikre

opplysninger om hvilke saker som ble behandlet til hvilket tidspunkt, samt om hvem som deltok på møtene. Protokollen inneholder dessuten oversikten over hvem som skulle sitte i Rikstinget, det nye Stortinget.

Hans Fredrik Dahl brukte kopien som bakgrunnsmateriale for sin to-binds biografi om Quisling. Skriften i kopien er utydelig og enkelte steder uleselig, og Dahl sier han ikke har noen garanti for at den er kom-

plett. Av den grunn er den originale protokollen som nå legges ut for salg i Norge, av stor interesse.

– Originalen bør absolutt

«Originalen bør absolutt gjøres tilgjengelig på grunn av den store verdien den kan ha for krigshistorikere»

Hans Fredrik Dahl

gjøres tilgjengelig på grunn av den store verdien den kan ha for krigshistorikere, mener Hans Fredrik Dahl.

– Det er derfor å håpe at Riksarkivet har midler til å legge inn et bud på den, ikke minst fordi de fra før har det alt vesentlige av NS-dokumenter i Norge.

– Er protokollen statlig eiendom fra det øyeblikk den føres inn i landet?
– I juridisk forstand er det her snakk om et politisk partis protokoll. Det er følgende teknisk sett utenfor

statlige myndigheters mandat å kreve dette. Men dette kan være et grensetilfelle ettersom det også er snakk om et statsautorisert eller statsbærende parti som gjennom flere år hadde sine rådsmøter på Slottet.

Forsøkt solgt før

NS-protokollen ble allerede i 1985 forsøkt solgt da advokater i New York la den frem for salg. Da la et norsk forlag inn et bud på rundt 70 000 kroner, uten å få tilslaget.

Kopi. Historikeren Hans Fredrik Dahl har en kopi av Nasjonal Samlings protokoll med møtereferater fra 1934 til 1945. Han brukte kopien som bakgrunnsmateriale for sin Quisling-biografi.

FOTO: LARS AAMODT

